

Millî Musiki ve Temsil Akademisi

Her alanda olduğu gibi, müzikte de ulusal olanı yaratma ve yaygınlaştırma Atatürk dönemi kültür politikalarının önemle üzerine eğildiği hedefler arasında yer almıştır. Osmanlı'dan alınan kültür normları içinde en gelişmiş olanı müzikti. İmparatorluk yapısı ulus-devlet yönünde gelişirken yeni toplumun müziğinin de gereksinimlere yanıt verebilecek nitelikte olması arzulanıyordu. Mustafa Kemal Paşa'nın 14 Ekim 1925'de İzmir Kız Öğretmen okulunda yaptığı konuşmada öğrencilerden birinin sorduğu *"Hayatta musiki lazım mıdır?"* şeklindeki soruya verdiği yanıt dikkat çekicidir: *"Hayatta musiki lazım değildir. Çünkü hayat musikidir. Musiki ile alakası olmayan mahlukat insan değildir. Eğer mevzu-i bahis olan hayat, insan hayatı ise musiki behemehal vardır. Musikisiz hayat zaten mevcut olamaz. Musiki hayatın neşesi, ruhu, süruru ve her şeyidir. Yalnız musikinin nevi şayan-ı mütalaadır."* Ulusallaşma çabalarının kültürel alanda yoğunlaştığı 1930'lar Türkiye'sinde müzik alanında reform tartışmaları öne çıktı. Atatürk 1 Kasım 1934'de TBMM yaptığı konuşmada özellikle güzel sanatlar alanında yapılması gerekenlere dikkat çekmiştir. Bu konuşmasında o günün şartlarında icra edilen müziğin yüz ağartacak değerde olmadığına işaret ederek müzik reformunun temel hedeflerini belirleyen şu tespitte bulunmuştur: *"Ulusal ince duyguları, düşünceleri anlatan, yüksek deyişleri, söyleyişleri toplamak, onları, bir gün önce, genel son musiki kurallarına göre işlemek gerekir. Ancak bu güzeyde (sayede), Türk ulusal musikisi yükselir, evrensel musikide yerini alabilir."* Atatürk'ün bu konuşmasının sonucu 26 Kasım 1934'te *"Musiki Komisyonu"*nun kurulması olmuştur. Ancak bu girişimden önce ulusal müzik çalışmalarına yaygınlık ve etkinlik kazandırmak amacıyla, 1934 başında Maarif Vekili Hikmet Bayur, Musiki Muallim Mektebi, Riyaseticumhur Flarmoni Orkestrası ve Temsil Şubesi'nden oluşacak bir akademi kurulması için yasa tasarısı hazırlamıştı. 25 Haziran 1934'te kurulan **Millî Musiki ve Temsil Akademisi**'nin üç temel hedefi arasında *"memlekette ilmi esaslar dahilinde millî musikiyi işlemek, yükseltmek ve yaymak, sahne temsiline her şubesinde ehliyetli unsurlar yetiştirmek ve musiki muallimi yetiştirmek"* yer alıyordu. Bu adımın ardından müzikte ulusal kimlik arayışı Kültür Bakanı Abidin (Özmen) Bey'in başkanlığında toplanan Musiki Komisyonu çalışmalarıyla başladı (26 Kasım 1934). Komisyon devrin önde gelen müzik adamlarından Veli Kanık, Ahmet Adnan, Cemal Reşit, Necil Kazım, Hasan Ferit, Mahmut Ragıp, Ferhunde Ulvi, Ulvi Cemal, Halil Bedii, Nurullah Şevket, Cevat Memduh ile Talim ve Terbiye Dairesi'nden İhsan, Kazım Nami ve Vedat Nedim Bey'lerden oluşmaktaydı. Ahmet Adnan, Cezmi ve Necil Kazım, Cemal Reşit Rey, Hasan Ferit, Mahmut Ragıp, Halil Bedii ve Nurullah Şevket *'Türkiye Devlet Musiki ve Tiyatro Akademisi'nin Ana Çizgileri'* başlıklı bir rapor hazırlamışlardır. Bu raporda bir konservatuar kurulmasını önermişlerdir. Ayrıca güzel sanatların bakanlık yapısından ayrı bir genel müdürlükle yönetilmesini ön gören bir kanun tasarısını Kültür Bakanlığı'na sunmuşlardır. Tasarı, 10 Haziran 1935'te yasalaşmıştır. Musiki Muallim Mektebi ilk mektep tahsili üzerine kurulmuş altı senelik yatılı ve parasız bir eğitim kurumu olarak tasarlanmıştır. Aynı şekilde 25 Haziran 1932'de Maarif Vekaletine devredilmiş olan Riyaseticumhur Filarmoni Orkestrası Milli Musiki ve Temsil Akademisinin orkestra şubesini oluşturdu. Temsil şubesine dair kararlar da yer almaktaydı. Buna göre temsil şubesi, tiyatro, opera, bale ve koro kısımlarına ayrılmakta olup, eğitim parasız ve yatılıydı. Konservatuarın kurulması çalışmaları 1935 yılında yoğunlaştı. Hitler rejimi tarafından *'istenmeyen adam'* ilan edilen Hindemith'le 27 Mart 1935 günü yapılan anlaşmanın sonucunda bu değerli müzik adamı, konservatuarın kuruluşuna ve Türkiye'de müzik kültürünün örgütlenmesine yardımcı olmak üzere, müşavir olarak görevlendirildi. Hindemith 1936 yılının Mart ve Mayıs aylarındaki Türkiye ziyareti sırasında *'Türk Musiki Hayatını Kurtarmak İçin Teklifler'* başlıklı bir rapor sundu. Hindemith'in hazırladığı 20 Nisan 1936 tarihli yönetmeliğe göre, konservatuar; bağımsız müzik okulu, öğretmen semineri (Musiki Muallim Mektebi) ve tiyatro mektebi olmak üzere üç bölümden oluşuyordu. Öbür yandan 1934'te kanunla kurulması öngörölmüş olan ve bir türlü öğretime

başlamayan “Temsil Akademisi”nin konservatuarın Tiyatro bölümü olarak gerçekleştirilmesi gerekiyordu. Bunun için Almanya’dan devrin büyük tiyatro ve opera adamı Carl Ebert getirtmişti. 1936 yılı Ekiminde yapılan konservatuar Tiyatro bölümüne giriş sınavlarında 25 adaydan ancak beş kişi alınmıştı. Konservatuar çalışmaları 1934 tarihli Müzik ve Temsil Akademisi Kanununa göre yürütülmekteydi. Ancak 20 Mayıs 1940’da çıkarılan 3829 sayılı “Devlet Konservatuarı Kanunu”yeni bir örgütlenme gerçekleştirmiş, müzik ve temsil olmak üzere iki bölümden oluşan bir konservatuar oluşturulmuştu. Temsil kesimi opera, tiyatro ve bale oluşurken tam anlamıyla Batı tarzı eğitim yapan bir kurum yaratılmıştır.

Namık Sinan TURAN

KAYNAKÇA

ALİ, Filiz, “Atatürk ve Ankara Devlet Konservatuarının Kuruluşu”, **Atatürk Türkiyesi’nde Müzik Reformu Yılları**, Filarmoni Derneği Yayınları, İstanbul 1982, s.72-78.

Atatürk’ün Kültür ve Medeniyet Konusundaki Sözleri, Ankara 1990.

Atatürk’ün Türkiye Büyük Millet Meclisini Açış Konuşmaları, TBMM Yayınları, Ankara 1987.

KATOĞLU, Murat, “Cumhuriyet Türkiye’sinde Eğitim, Kültür, Sanat”, **Türkiye Tarihi 4; Çağdaş Türkiye 1908-1980**, Ed. Sina Akşin, Cem Yayınevi, İstanbul 1990, s.429-437.

Resmî Gazete, 4 Temmuz 1934, s.4091.

ÜSTEL, Füsun, “Musiki İnkılabı ve Aydınlar”, **Tarih ve Toplum**, S 113, İstanbul 1993.

YÜCEL, Ünsal, “Atatürk Döneminde Sanat Yaşamı”, **Çağdaş Düşüncenin Işığında Atatürk**, Dr. Nejat Eczacıbaşı Vakfı Yayınları, İstanbul 1986, s.457-468.

28/11/2023 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/milli-musiki-ve-temsil-akademisi/?pdf=3482> adresinden erişilmiştir